

Forskning och utveckling inom plantproduktionen

De moderna plantskolorna för täckrotsplantor har blivit mycket avancerade. Man har en mängd anordningar för att i detalj reglera miljön för plantorna. Det fordras ett stort vetande för att göra investeringarna på rätt sätt och för att sköta driften effektivt och utan alltför stora risker för plantorna. Den personal som på olika nivåer har ansvaret för plantskolorna behöver ett kraftfullt och omfattande stöd från forskarna.

Miljöstyrning i växthus via dator

Enligt en utredning som gjordes för några år sedan satsade Skogsvetenskapliga fakulteten och Skogsarbeten ca 6.8 milj kronor per år på forsknings- och utvecklingsarbete som rörde plantframställning, plantering och markbehandling. Detta motsvarade

ca 1.0 % av de direkta kostnaderna för skogsodling i landet.

En begränsad forskning och utveckling bedrivs även på andra ställen. Bl a genomförs ett utvecklingsarbete ute i plantskolorna.

På många andra områden inom skogsbruket har utvecklingen förts framåt genom insatser av tillverkare. Tyvärr har förutsättningarna på det här området för stora och fullständiga satsningar genom tillverkarna inte varit särskilt gynnsamma.

I jämförelse med många andra branscher och med utgångspunkt från vad som kan anses motiverat är det inte mycket som läggs ned på forskning och utveckling inom det här området.

Det har sammanställts en förteckning (se bilaga) över pågående forskningsverksamhet inom plantområdet. Denna förteckning omfattar även nya projekt, för vilka medel har sökts. Ansträngningar har gjorts att få förteckningen så komplett som möjligt men enstaka projekt kan trots detta saknas. Verksamheten har av praktiska skäl indelats i 7 olika områden, vilka helt naturligt på olika sätt kan överlappa varandra, se tabell 1.

Tab. 1. Antal pågående och planerade projekt inom plantområdet i Sverige senhösten 1984

	<u>Antal</u>
Fröfrågor	4
Plantproduktion	13
Plantegenskaper	12
Markbehandling o plantor	8
Plantering o plantetablering	8
Snytbaggesskydd	5
Övergripande projekt vid forskngst. Skogsarbeten	<u>2</u>
	52

I PLANTNYTT 1984:1 beskrevs skogsbrukets plantprojekt - hur det kommit till, hur det är organiserat, vad man har gjort och vad man håller på med. Inom detta projekt gick vi

under hösten 1984 ut och frågade de personer som har ansvaret för plantproduktion och plantering vilka problem de har och vilka möjligheter de ser. De mest skiftande områden har tagits upp. Vi har bedömt det vara av intresse att redovisa resultatet av denna inventering. I sammanställningen på följande sidor har vi därför sammanfattat de inkomna förslagen.

De angivna förslagen behöver kanske i en del fall förklaras närmare än vad som här har kunnat ske. För den som är speciellt intresserad står författaren gärna till tjänst med en närmare förklaring.

Den referensgrupp som finns inom skogsbrukets plantprojekt har diskuterat de inkomna förslagen och ansett att tillgängliga medel bör tilldelas forskning inom ett eller ett par av följande områden:

1. Kompletterings-/omskolningsplantor
2. Flera odlingsomgångar i växthusen per år
3. Gödslingsfrågor - avslutningsfasen och förberedelsefasen
4. Torvqualität.

Dessutom ansågs "Definition och bestämning av plantors egenskaper" vara ett mycket viktigt område men de medel som finns tillgängliga var alldeles för små för detta stora forskningsfält.

De 0.1 öre/producerad planta som plantskolorna hittills har betalat in har givit ungefär 450 000 kr per år. PLANTNYTT, som har fått ett sådant mottagande att vi bedömer att det bör ges ut även i fortsättningen, kräver ca 100 000 kr per år. Kvar är sålunda 350 000 kr per år för de projekt som skogsbrukets plantprojekt stöder.

Förteckning över pågående och planerade projekt inom plantområdet
hösten/vintern 84/85

Indelning av projekten har gjorts i följande områden:

1. Fröfrågor
2. Plantproduktion
3. Plantegenskaper
4. Markbehandling och plantor
5. Plantering och plantetablering
6. Snytbaggesskydd
7. Övergripande projekt vid forskningsstiftelsen Skogsarbeten

För fonder har följande förkortningar använts förutom SJFR:
Skogsstyrelsens forskningsnämnd (SF) och Skogsbrukets plantprojekt
(SP). Efter projekttitel har angetts projekt- eller redovisningsan-
svarigs namn.

1. Fröfrågor

1. Sortering och vitalitetshöjning av frö
SF Simak, SLU, Umeå
2. Frölagring
Simak, SLU, Umeå
3. Utveckling av metoder och utrustning för att avlägsna dött respek-
tive skadat frö samt höja fröets gröningshastighet
SF Samuelsson, Skogsförbättring, Umeå
4. Frötestningsmetoder
Simak, SLU, Umeå

2. Plantproduktion

1. Fortsatta försök angående fungicidtolerans som möjlig orsak till
nya sjukdomar i skogsplantskolor
SF Unestam, SLU, Uppsala
2. Barrträdsplantors invintring före fryslagring
SF Bäckström m fl, SLU, Umeå
3. Mykorrhizans inverkan på tall vid stabila näringstillstånd
SJFR Ingestad m fl, SLU, Uppsala
4. *Pisolithus tinctorius* som mykorrhizabildare hos tall i plantskolor
SJFR Lindeberg, SLU, Uppsala
5. Hantering av plantor vintertid
SP Hultén, SLU, Garpenberg

6. Teknik för produktion av en planta per behållare
SP Hultén, SLU, Garpenberg
7. Arbetsmiljöfrågor i plantskolan
Arbetsmiljöfonden m fl Ager, SLU, Garpenberg
8. Förbättrat resultat i fält med växtnäringsstyrda plantor
SJFR Hultén m fl, SLU, Garpenberg

Sökta nya projekt:

9. Förlängd period för höstinpäckning av täckrotsplantor i frys - kyl
SF Rosvall-Åhnebrink, SLU, Umeå
10. Beskärning och styrning av rötter hos täckrotsplantor
SJFR, SF Hultén, SLU, Garpenberg
11. Rotdöd i skogsplantskolor
Unestam m fl, SLU, Uppsala
12. Problem rörande pesticidanvändning i skogsplantskolor
Bärring, SLU, Uppsala
13. Herbicider i skogsplantskolor
Bärring, SLU, Uppsala

3. Plantegenskaper

1. Programmering av granplantors tillväxtmönster för anpassning till skilda ståndorter
SJFR Ekberg, SLU, Uppsala
2. Etablering av mykorrhiza hos rotade tallplantor
SJFR Lindeberg m fl, SLU, Uppsala
3. Bestämning av stresstolerans hos barrträdsplantor
SJFR Bäckström m fl, SLU, Umeå
4. Bättre plantkvalitet genom styrning av rotodynamiken
SJFR Mattsson m fl, SLU, Garpenberg
5. Granens tillväxtstart och etablering
SJFR Lindell, SLU, Garpenberg
6. Härdighets- och vitalitetsbedömningar med fluorescens- och luminiscensteknik hos barrträdsplantor
SJFR Sundbom m fl, Umeå universitet
7. Omsättning av tillväxthormonet 3-indol ättiksyra under tillväxt-avslutning och tillväxtstart hos Pinus silvestris
SJFR Sundberg, SLU, Umeå
8. Klimatfaktorers inverkan på tallplantors vintervila, vilbrytning och tillväxtstart
SF Dormling, SLU, Uppsala
9. Plantrötters köldhärdighet - naturligt förlopp och möjligheter till styrning
SJFR/SF Lindström m fl, SLU, Garpenberg

Sökta nya projekt:

10. Fysiologiska eftereffekter hos fröplantor av tall
SJFR/SF Dormling, SLU, Uppsala
  11. Inverkan av CO₂ gödsling och mineralnäringstillstånd på antalet barrprimordier i terminalknoppen hos 1-åriga barrträdsplantor
SJFR Hultén m fl, SLU, Garpenberg
  12. Såddplantans rottillväxtkapacitet - tillväxtdynamik under produktionsfasen samt rotaktivitet som etableringskriterium
SJFR/SF Mattsson, SLU, Garpenberg
4. Markbehandling och plantor
1. Markbehandling och planteringsmetoder på biologiskt svåra marker i södra Sverige
SF Thorsén, Skogsarbeten, Stockholm
  2. Anpassning av plantsystem i södra Sverige till de självverksamma skogsägarnas förutsättningar för en god plantvård
SF Carleståhl, SLU, Garpenberg
  3. Fröbankens betydelse för uppkomst av besvärande vegetation vid markberedning
SJFR Granström m fl, SLU, Umeå
  4. Temperaturpåverkan vid markberedning
SJFR Bäckström m fl, SLU, Umeå
  5. Markberedningens inverkan på vatten och näringsbalans i skogsekosystem
SJFR Rosén m fl, SLU, Uppsala
  6. Inverkan av olika markberedningsmetoder på mykorrhizautvecklingen hos barrträdsplantor
SJFR Lindeberg m fl, SLU, Uppsala
  7. Prognostisering av hyggesvegetationen
SJFR Zachrisson m fl, SLU, Umeå
  8. Föryngringsteknik
Skogstekniska rampr. Knutell, SLU, Garpenberg
5. Plantering och plantetablering
1. Fysiologiska aspekter på plantetablering
SJFR Eriksson, SLU, Umeå
  2. Alternativa planteringsmetoder
SF Högberg, SLU, Garpenberg
  3. Ytplantering med fylljord
SF Högberg, SLU, Garpenberg
  4. Inverkan av skogsmaskiners jordpackning på skogsplantors tillväxt på moränjordar
SJFR Wästerlund, SLU, Garpenberg

5. Skärmars inverkan på ståndortsförhållanden särskilt frost och på plantors etablering
SJFR Bäckström m fl, SLU, Umeå
6. Betydelsen av allelopati på svårföryngrade skogsmarker
SJFR Zachrisson, SLU, Umeå
7. Plantors vattenhushållning efter plantering
SJFR Bäckström m fl, SLU, Umeå
8. Simuleringsmodell för plantors vattenförsörjning
Grip, SLU, Umeå

6. Snytbaggeskydd

1. Användning av insektsparasitiska nematoder i fält som biologiskt bekämpningsmedel mot snytbaggar och andra skadeinsekter
SJFR Pye, Umeå universitet
2. Verkningsätt och effektivitet hos patogener och parasitoider på *Hylobius abietis* m fl
SJFR Jonsson m fl, Uppsala universitet
3. Plantvitalitet och snytbaggeangrepp
SJFR/SF Långström m fl, SLU, Garpenberg
4. Insekts- och avdunstningsskydd för plantor
SF Hagner m fl, Umeå universitet
5. Insekter på skogsplantor
Eidmann, SLU, Uppsala

7. Övergripande projekt vid forskningsstiftelsen Skogsarbeten

1. Skogsodling på svåra marker
Thorsén
Omfattar: markbehandling, planteringsmetoder, snytbaggeskydd, distribution, vegetationsbekämpning
2. Plantframställnings- och skogsodlingsteknik
Berg
Omfattar: tekniska aspekter på plantframställning, markberedning, mekaniserad plantering

Ett förslag har på senaste tiden framkommit att man skulle starta forskning inom ett projekt eller ett forskningsområde som benämns "Föryngring av bördiga marker" eller "Bättre föryngring på bördiga marker". Föryngringsproblemen anses vara särskilt stora just på bördiga marker. De vinster som kan göras genom bättre överlevelse och snabbare tillväxt på dessa marker är betydande.

Vad som framkom i ett sådant projekt skulle även vara till nytta vid föryngringen av övriga marker.

På grund av att det är mycket viktigt att ha bra plantor på bördiga marker skulle det vara motiverat att inom ett sådant projekt ta upp ett flertal av de förslag som framkommit vid den inventering som beskrivits ovan. För en så bred satsning räcker naturligtvis de medel som skogsbrukets plantprojekt för närvarande disponerar inte alls, utan medel måste fram på annat sätt.

INKOMNA FÖRSLAG HÖSTEN 1984 SKOGSBRUKETS PLANTGRUPP
(Problem, möjligheter, rationaliseringar, förbättringar, optimeringar och minskning av risker)

1. Bättre resultat

- a) 1 planta per behållare
- b) Kompletteringsplantor
- c) Flera odlingsomgångar i växthusen per år
- d) Undersökningsmetoder för planteringsplatsen
- e) Bra överlevelse och snabb tillväxt efter utplantningen

2. Gödsling

- a) Produktionsfasen
- b) Avslutningsfasen
- c) Förberedelsefasen

3. Invintring och vinterförvaring

- a) Långnattsbehandling
- b) Vinterförvaring av plantor på friland
- c) Fryslagring

4. Plantor för svåra marker

- a) Produktion av speciella plantor
- b) Omskolning av täckrotsplantor

5. Långnattsbehandling av tall

6. Rotbeskärning, rotstyrning och substratklumpens geometriska utformning

7. Plantors egenskaper

- a) Definition och bestämning av plantors egenskaper
- b) Sortering
- c) Stresstest

8. Datasystem

- a) Introduktion och användning av datasystem
- b) Framtagning och uppföljning av odlingsprogram

9. Diverse

- a) Definition och bestämning av plantors egenskaper
- b) Kemikalier, prövning och rådgivning

10. Forskningens inriktning, kunskapsutnyttjande och rådgivning

- a) Mera grundforskning
- b) Utnyttja kunskaper inom trädgårdsnäringen
- c) Tillgång till konsulter och/eller konsulenter

Författare till artikeln
är Paul Willén, Korsnäs-
Marma AB, 801 11 Gävle
Tel 026/15 10 00

Sveriges lantbruksuniversitet, avd för skogsförnyelse, 770 73 GARPENBERG
Projektledare: Christer Nyström, tel 0225/221 00
Ansvarig utgivare: Håkan Hultén
Återgivande endast efter skriftlig överenskommelse
ISSN 0280-0012

Avesta Offset